

KATEDRA PRÁVNÍCH DOVEDNOSTÍ

Zpráva z kulatého stolu na téma Praktické právní dovednosti v současném právnickém vzdělání

Katedra právních dovedností uspořádala 7. února 2024 kulatý stůl k tématu **Praktických právních dovedností v současném právnickém vzdělání**. Kulatého stolu se zúčastnili jak zástupci Právnícké fakulty Univerzity Karlovy, tak zástupci dalších právnických fakult Masarykovy univerzity, Univerzity Palackého v Olomouci, Západočeské univerzity v Plzni a na dálku také zástupci slovenské Univerzity Komenského v Bratislavě a Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích. Kulatý stůl byl zaměřen na tři dílčí témata:

- Právní praxe ve výuce práva
- Dovednosti ve výuce práva
- Jak nástroje AI mění náš studijní program?

I. Právní praxe ve výuce práva

Na úvod jsme stručně popsali současnou [koncepti a nabídku odborných právních praxí](#) na pražské právnícké fakultě. Absolvování jedné odborné právní praxe je v pražském magisterském studijním programu povinné. Praxe se plní v podobě povinně volitelných předmětů a jejich náplň je určována [Standardy odborných právních praxí](#). Absolvování praxe neznamena „pouhou“ docházku ke smlouvenému poskytovateli praxe, ale její součástí je i účast na reflexních setkáních s fakultním vyučujícím a vedení reflexního portfolia. Nabídku praxí studujícím prezentujeme na Veletrhu právních praxí a máme zpracovaný také každoročně aktualizovaný [Handbook](#), kde je obsažena kompletní nabídka praxí na naší fakultě.

V souvislosti s praxemi se často řeší otázka, jak získávat ke spolupráci další poskytovatele praxí. Standardy praxí zavazují poskytovatele k dodržování kvality garantované praxe. V některých městech je problém s tím, že instituce praxe zajišťovat nechtějí. Obecně se všichni přítomní shodli, že praxe pro jejich poskytovatele nejsou „výdělečné“ a reálně studujícím musí poskytnout mnohem více času a informací, než jim přinesou v množství odvedené práce studující. Hlavní motivací je nejspíše tedy snaha získat studující jako své budoucí spolupracovníky, což v menších a atraktivnějších praxích nemusí stačit.

Zdůraznili jsme také, že by se na fakultách měly adekvátně přidělovat jednotlivým praxím kredity, aby jejich výše odpovídala skutečné náročnosti jednotlivých praxí. Zkušenosti olomouckých i košických kolegů ale ukazují, že ani vyšší počet kreditů nemusí být rozhodujícím motivačním faktorem pro studující. V Košicích nejlépe funguje jednotlivá provázanost praxí, kdy studující postupně přechází z jedné praxe do druhé (od Street Law do klinické poradny apod.). Řešili jsme také otázku, od kdy s praxemi začít. V Praze jsou praxe zařazené v doporučeném studijním plánu od třetího ročníku studia

s několika výjimkami u praxí, které lze vykonat již o rok dříve. V Olomouci mají praxe Street Law již od druhého semestru, jiné praxe a stáže pak až od třetího ročníku. V Brně se setkávají studující s praxemi od třetího do šestého semestru na civilním úseku, od sedmého semestru se jim rozšiřuje oblast o veřejné právo. V Košicích mají praxe podobně jako v Praze až od třetího ročníku (Street Law od druhého). V Bratislavě mají stáže již na bakalářském stupni.

Často se objevující otázkou je, zda má přijít studující do praxe již s teoretickými znalosti nebo si je pomocí praxe teprve osvojovat. Druhý zmíněný přístup klade větší nároky na motivaci a cílevědomost studujících. Samotní poskytovatelé praxí samozřejmě preferují první zmíněnou variantu. Motivaci studujících u žádaných praxí např. v Olomouci testují během výběrových řízení. V praxích se přirozeně pracuje také s reflexí studujících. V Praze probíhají v průběhu praxe reflexní setkání s vyučujícím a studující si vedou portfolia praxe zahrnující reflexní části. V Olomouci studující učí, jak psát reflexní deník zcela samostatně.

II. Dovednosti ve výuce práva

Diskuze k dovednostem ve výuce práva vycházela ze tří základních otázek:

- Co všechno pod pojem dovednosti vlastně zahrnujeme?
- Jaké dovednosti považujeme za klíčové pro budoucí právníky?
- Jak je efektivně vyučujeme, jaké metody a nástroje používáme?

Z diskuze k těmto otázkám vyplynulo následující:

- Považujeme za vhodné, aby jednotlivé předměty měly stanovené konkrétní výstupy, jaké dovednosti má studující po ukončení předmětu získat. Většina učitelů chce učit „dovednostně“ a dovednostně jsou nastavené typicky i profily absolventů. Dvojitý problém spočívá v působení na učitele – i když je někdo přesvědčen, že dovednosti učí, nemusí to tak vždy být, protože není dostatečně definované, co všechno dovedností je. Univerzita Karlova vede fakulty k tomu, aby vyučující absolvovali před tím, než začnou učit, alespoň krátký pedagogický kurz, který v rozsahu 2 výukových dnů bude povinný pro všechny, kdo nastoupí od roku 2026 na úvazek od 0,5 (pro všechny ostatní bude dobrovolný). Dobrou praxí je sdílení přístupu k výuce na jednotlivých katedrách, vzájemná opora kolegů, sdílení materiálů, návštěvy ve výuce apod.
- I mezikatederní sdílení je dobrým nástrojem vzájemné inspirace a rozvoje výuky na konkrétní fakultě. Na PF UK by každá katedra měla mít svého „katederního didaktika“ – člověka, který je v kontaktu se sítí didaktiků z ostatních kateder a má na starosti didaktickou podporu ve výuce na své domovské katedře.
- Jedním ze způsobů, jak obrátit větší pozornost na didaktiku, je rozdělení peněz pro jednotlivé katedry zvlášť za výuku a zvlášť za vědu. Dobrý učitel nemusí být dobrý vědec a obráceně. Vedoucím kateder toto rozdělení poté umožní lépe reflektovat jednotlivé složky práce členů jeho katedry.
- Ve vzdělávání bychom měli být nejen deskriptivní a popisovat, jak to v praxi funguje, ale skrze vzdělání formovat, jak bude praxe v budoucnu vypadat. To můžeme ovlivnit kvalitní výukou s vyvážením cílů zaměřených na znalosti, dovednosti a hodnoty.
- Nedořešenou otázkou poté zůstalo, zda máme studující připravovat na praxi z toho pohledu, jak věci reálně fungují, nebo jak by normativně fungovat měly. Obvykle se snažíme na všech fakultách o obojí, což je sice časově náročné, ale považujeme to za smysluplné. Fakulty by měly studující připravovat na skutečnou praxi a zároveň nerezignovat na „správnou“ praxi a snahu skrz přípravu

budoucí generace právníků praxi ovlivňovat. Pomoci nám k tomu mohou i technologie, které byly tématem závěrečného bloku.

III. Jak nástroje AI mění náš studijní program?

Diskuze probíhala zejména nad těmito otázkami:

- Mění se nějak požadavky na diplomové práce?
- Jak se vyrovnáváme s tím, že umělá inteligence proniká do právní praxe a ovlivňuje ji?
- Přizpůsobujeme tomu nějak obsah a formu našich kurzů?
- Jak zapojujeme studující do práce s AI?

Silně rezonovala myšlenka, že by diplomové práce mohly nahradit diplomové projekty, tj. praktičtěji orientované zadání dosud nevyřešených témat s jasným zadáním: vyřešte tento právní problém. Více by to odpovídalo tomu, co se vyučuje v průběhu studia (na stávající podobu diplomové práce, tj. delšího akademického textu, totiž fakulty studující v průběhu studia v zásadě nepřipravují, to je daleko spíš učíme vypracovat právní stanovisko). Otázkou je však konkrétní podoba – byl by to jen kratší akademický text, nebo tedy i skutečný formát právního stanoviska? Současně vnímáme, že i nástroje, které na závěrečnou diplomovou práci v současnosti připravují (SVOČ apod.), studující nevyužívají dostatečně.

- Ideální by bylo připravovat studující na závěrečný výstup, který budou na konci studia vypracovávat v průběhu celého studia, resp. jeho vyšších ročníků.
- Na olomoucké právnické fakultě vycházejí z dokumentu Foundation for Practice, který pojednává o tom, co je a co není relevantní po absolvování fakulty. Může sloužit jako inspirace pro ostatní fakulty. V České republice máme profil absolventa (v [nařízení vlády](#)), který ale není dokonalý.
- Diskutovali jsme také otázku jazykových korektur v diplomové práci – testujeme i jazykové schopnosti a dovednosti? Tyto dovednosti přece už velmi dobře nástroje AI už nyní umí.
- Neměly by mít diplomové práce spodní, ale i horní hranici textu? Na více fakultách se nyní vedou debaty o snížení spodní hranice délky diplomové práce s tím, že by byla posílena váha ústní obhajoby práce. Někteří účastníci kulatého stolu by rádi dokonce spodní hranici zcela zrušili a zavedli raději jen horní hranici. Je potřeba vést studující i k tomu, aby získali schopnost vyjadřovat se stručně a vůbec si osvojovali myšlenku legal designu (tj. přemýšlení o tom, pro koho text píšou a jako ho budou koncipovat).

Celkově panovala shoda na tom, že není cestou tvářit se, že AI neexistuje, ale že je naopak třeba s ní pracovat – tak, aby to bylo užitečné. I AI nástroje by pak mohly či dokonce měly být využitelné u diplomových projektů.

Je však nutné pamatovat na to, že práci, kterou za nás vykoná AI, musíme stejně ověřit klasickými metodami, které musíme ovládat. Měli bychom zřejmě postupně testovat řešení případů jak za použití plnohodnotných právních informačních systémů, tak nástrojů umělé inteligence bez jakýchkoli omezení. Není důvod vzdalovat se realitě praxe omezením zdrojů jen na text zákona. Studující máme připravit na způsob práce, který budou potřebovat v praxi a z toho je také testovat.